

Justitiedepartementet
Enhetsen för fastighetsrätt och
associationsrätt
103 33 STOCKHOLM

Stockholm den 15 mars 2004

**Friskolornas riksförbunds yttrande över betänkandet Aktiebolag
med begränsad vinstutdelning (SOU 2003:98)**

Friskolornas riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig över rubricerade betänkande och anför följande.

Förbundet anser inte att det finns något behov av eller någon efterfrågan på en ny form av aktiebolag med begränsad vinstutdelning och avstyrker därför att denna införs.

Allmänt

Friskolornas riksförbund är en branschorganisation som organiserar enskilt drivna förskolor, fristående skolor och fristående gymnasieskolor. Gemensamt för dessa verksamheter är att deras intäkter i princip endast utgörs av kommunala bidrag som grundas på vad kommunen anser att en plats i motsvarande kommunala verksamhet kostar. Inga andra avgifter från föräldrar och elever än de som är tillåtna i kommunala verksamheter, dvs. i praktiken endast förskolans föräldraavgifter, är tillåtna.

Skolverket har tillsyn över de fristående skolorna och genomför inspektioner där verket kontrollerar att den utbildning som skolorna ger uppfyller de krav som rätten till offentliga bidrag förutsätter och att skolornas ekonomi är så stabil att elevernas utbildning är säkerställd. Den utbildning skolorna måste ge sina elever skall minst motsvara den som den kommunala skolan ger. Friskolornas intäkter bestäms med utgångspunkt från vad en elev i den kommunala skolan beräknas få

kosta. I verkligheten är det till och med så att bidragen till de fristående skolorna är lägre än vad en elev i den kommunala skolan kostar. Fristående skolor, oavsett om de drivs i aktiebolagsform eller i någon annan associationsform, och som går med vinst, gör det genom att arbeta hårt och kostnadseffektivt, inte genom att de får för höga bidrag.

Många av verksamheterna bedrivs i form av aktiebolag, framför allt skolor på grund- och gymnasieutbildningsnivå. Anledningen till att aktiebolagsformen valts är att aktiebolag är den associationsform som har de tydligaste och klaraste reglerna och som är bäst anpassade för att bedriva företag.

Behov av en ny associationsform

Drivkraften bakom att starta en fristående skola är framför allt inte ett ekonomiskt intresse utan en vilja att få utveckla och arbeta i en skola med egna idéer. Skolorna ägs och drivs vanligtvis av samma personer, som också arbetar i verksamheten. Dessa personer investerar egna eller lånade pengar i samband med att verksamheten startar. Några andra intressenter finns sällan. Utomstående investerare, lockade av förväntade stora vinster och höga utdelningar på sitt satsade kapital, står inte i kö.

Förbundet tror inte heller att den föreslagna bolagsformen skulle vara ett sätt att få personer som av ideella skäl vill satsa pengar i fristående skolor och som avstår från detta idag på grund av att det saknas en för dem tilltalande organisationsform. För dem som både har satsat egna pengar och är verksamma i fristående skolor är det primära verksamhetens utveckling och inte det egna vinstintresset. Behov finns därför inte av en ny aktiebolagsform med helt eller delvis begränsad vinstutdelning för att locka investerare eller för att gynna utvecklingen av befintliga fristående skolor eller tillkomsten av nya. Vi kan heller inte se att skolutvecklingen och kvaliteten på den svenska skolan skulle gynnas av en ny bolagsform.

En av de få skäl som anges i utredningen varför en ny bolagsform behövs är att det skulle kunna vara goodwillskapande för de verksamhetsområden som den främst är tänkt för. Sannolikt är det goodwill i betydelsen förtroende som avses, trots att det inte klart framgår. Förtroende skapas dock inte genom val av bolagsform utan förtjänas genom det arbete som utförs inne i verksamheten. Det behövs inte en ny form av aktiebolag med begränsad vinstutdelning som för att göra det möjligt för de avsedda verksamheterna att skapa förtroende. Dessutom är det redan idag möjligt enligt aktiebolagslagen för de bolag som anser att det är bra för deras förtroende att i sin bolagsordning införa en bestämmelse om ingen eller begränsad vinstutdelning.

Redan idag återinvesterar många skolor eventuell vinst i verksamheten och använder den till skolutveckling och elevsatsningar utan att det behövs någon särskild bolagsform.

Vi kan inte heller se att det gynnar skolutveckling och skolkvalitet att i slutändan Allmänna arvsfonden får ett eventuellt överskott, som arbetats upp i företaget, i stället för att den eller de personer som vågat satsa pengar i ett så riskfyllt projekt som en fristående skola får en viss

utdelning på sitt satsade kapital. Förbundet är inte heller av den uppfattningen att personer, som av rent ideella skäl vill och kan investera kapital, är mer lämpade än sådana som också är intresserade av att få viss utdelning på sin investering att driva verksamheter inom de områden som den nya bolagsformen är tänkt för. Vi kan inte heller se att engagemang och ekonomiskt intresse står i motsatsförhållande till varandra när det gäller att utveckling och förnyelse.

Utredningen tar inte ställning till om fristående skolor skall bedrivas i en av de föreslagna bolagsformerna eller någon annan icke-vinstdrivande associationsform för att kunna få offentliga bidrag. Men Friskolornas riksförbund befarar att förslag i den riktningen kan komma i framtiden, framför allt därför att vi inte kan se något annat egentligt skäl att tillskapa denna nya bolagsform, efterfrågad av ingen inom de verksamhetsområden där den är tänkt att framförallt användas.

FRISKOLORNAS RIKSFÖRBUND

Gunnel Mohme

Johanna Tunhammar